

המון קריה, ולהקדיש כל עתותיו רק קדש לה', והגיעו הימים אשר אין לו כס חפץ; ושבולת הזמן שטפתהו בין כנענים, סוחרים ארץ, ויאהזו במסחר ידו, אשר לא הסכין בו מנעוריו. אולם לאשר לא למך לדעת את תהלוכות בני האדם ועלילותיהם בפעל, האמין לכל אדם ויבטח בהם ובדבריהם; ויאבד את כל רכושו בענין רע וזמן קצר.

אך הוא לא נעצב על אבדן כספו, אבל שמח עוד כי יצא נקי מנכסיו, למען יוכל עוד הפעם לשוב לחיק אהובתו, היא התורה והתושיה, אשר באהבתה שגה תמיד. וכן סיפר לי אבי הרב נ"ע לאמר: ליל שבת היה, כאשר מלאתי הכוס לקידוש היום ויבא אלי הכניד ובשורה הרעה, כי נאבד כל כספי מוצאת בפיו. אמך, כאשר שמעה זאת צעקה צעקה גדולה ומרה; אך אני, מעיד אני עלי שמים וארץ, כי מימי לא הרגשתי תענוג אמיתי ושמחת הנפש כברגע ההוא. ואחרי הקידוש אמרתי לה: מה זה תצעקי הלא מראש דברתי אליך כי לא יכון המסחר בידי, ובדרך ה' אשר הצילני מבוא בדמים, אשר יסרירוני מלמודי, ויגרשוני מהסתפח בבית אלהי. למחרת הלך לו לבהמ"ד, ולא בא עוד לביתו כ"א מע"ש לע"ש, וכן נהג עשר שנים רצופות, שמה ישב חדר אצל חדר עם הרב הגאון מהור"ר משה בן אחי הגאון סווילנא; ושמה נדברו וראי ה' איש אל רעהו בענינים נשגבים גבוה מעל גבוה; ושמה כתב בספר לזכרון לפניו, מן חכמת הקבלה והכמ"ה המספרים, אשר היו לאחרים בידו, ובנה מהם כעין שיטה פהילאסופיא-פיטאגורית. ועודנה היא בכתובים.

בימים ההם היה חיי צער מאוד, וכמה פעמים לא היה לו אף להם חוקו. בכל זאת לא שם לבו אל הבכתבים אשר שלחו אליו מערים גדולות, ובקשו לתת משרת הרבנות על שכמו, כי שגא מאד את הרבנות, עד כי אלצהו ההכרח לבטל רצונו מפני רצון אחרים; כי אזלת יד אמי לכלכל את ביתו, ואפס עצור ועוזב, ותהי ראשית מלאכתו, יאקאבשטאט בקורלאנד אשר השתמש שם בכתר הרבנות מן תקצ"ה עד ת"ר, באין מחריד ומפריע. אולם מטעם חוקי ארץ קורלאנד, לא יוכל איש נכרי לגור שם מבלי רשיון מיוחד על זה מהגווערנער הוכרז לעזוב את העיר הזאת, אך מכבדיה אשר נפשם היתה קשורה בנפשו, לא נהו ולא שקמו שלש עשרה שנה עד הוציאו לאור משפט רשיון לפניו בשנת תרי"ג, ואז חזר אליהם.

מן ת"ר עד תרי"ג היה סכון שבתו בק"ק טויראנגען וגם נכבדיה דבקו בו באהבה יתרה, והוא גם הוא השיב אהבה אל חיקם כיד אהבת הבריות הטובה עליו, וינהלם כרועה נאמן כל ימי שבתו שמה. עוד ימלאו פיהם תהלתו על הטוב אשר עשה לעניי העיר בשנת תר"ז, שנת רעבון: כי ע"י השתדלותו, נתחלק בביתו בכל שבוע ושבוע יותר מאלף ליטרות לחם לעניים במקוה השוה; עוד יתנו צדקותיו אשר עשה בשנת תר"ח, עת פרצה המחלה חלירע בעיר, כי היה לו בביתו כל מיני סמי הרפואה למחלה הזאת, ועשרה אנשים עומדים הכן להם ולשפשף ננועי במחלה הזאת ר"ל, והוא בעצמו השליך נפשו מנגד ללכת עמם לבקר כל חולה, כנקלה כנכבד. גם שנה לא נתן לעיניו כל הימים אשר היתה המחלה שוררת בעיר, הוא היה משען לדל ומחסה לאביון, סוף דבר הוא היה אביהם והם בניו.

אך בכל זאת לא היו כל הימים האלו ימי שלווה ושקט, כי איזה אנשים אשר נשא פניהם ויבחרו במשאת עמו משאת הצבור אשר כבדה עליו לעת זקנתו, הם הגדילו עליו עקב, ויפריעו כמעט את מנוחתו. והוא לא שת לבו להם ולא דבר עמהם משפטים וישא ויסבול, ורק אוהביו אשר כבוד אבי נ"ע נגע עד לבם, רבו את ריבו.

(המשך יבוא)

שלמה זלמן בתרב מהו' שמעון זרחי הב"מ.

זכרון מת

הוא הרב הגאון החכם מהור"ר שמעון זר תי ול"ה:
וקצור תולדות ימי חייו

זכרון מת הזה אשר אני נותן לפניכם היום קוראים נכבדים, עודנו חי בלבבות מכיריו ומיודעיו, ועוד יחיה כל עוד נשמתם בם, כי שמו הטוב, אשר קנה לו ע"י אהבתו לכל אדם באשר הוא אדם בלי הבט על שינוי מחשבותיהם ודעותיהם, הולך למישרים, ויירובב גם עתה שפתי וקנים עם נערים. ואך למען הפיק רצון אוהביו ומיודעיו, אשר בלא תפונה יתאוו להתהקות על שרשי תולדות האיש היקר בדורו הזה; ולמען העת כל עמי הארץ, אשר לא ראו ולא שמעו את כל מעשי צדקותיו, והליכתו בקודש עם אלהים ואנשים עת היה מתהלך בין החיים ורועה נאמן לעדת ישראל שתיים ועשרים שנה, אמרתי לספר בזה בקיצור נמרץ את תולדות ימי חייו, כפי מה שידעתי אני בנו, ובפי מה ששמעתי מפיו עת לקחתי תורה מפיו; ולשום לו ציון לזכרון עולם גם בהר הכרמל.

אבי הגאון מהו' שמעון נ"ע נולד לאביו הרב החסיד מהו' זרח נ"ע מאשתו החכמנית מ' מייבל בת להרב הדיין המציין מהור"ר אהרן צעקהויוער סווילנא, בעיר הקטנה זעזמיר הסמוכה לוויילנא בשנת תקמ"ה, עודנו רך, צעיר לימים כבן שש, מת עליו אביו, ואמו הביאתו לבית אביה וויילנא, שמה החל הפרח הרך הזה לציץ ציץ ולגמול, עד כי היה לגפן אדרת, אשר כסה בצלו את בני גילו היקרים בוויילנא, בהיותו בן תשע למר. חכמת האלגעברא אשר היתה לשעשועיו גם עד זקנה ועד שיבה, היא למדה אותו לישר את דרך למודו, מבלי לנשות ימין ושמאל מדרך ההגיון; והיא שעמדה לו ג"כ שלא לנפול במהמורות הפלפול ובעלי הילק ובילק, אשר פרצו לרוב במחנה העברים, ומרגלא בפיו: דרך למוד עקלתון של בני ליטא וואמעט היתה בעוכרנו והיא עזרה לרעתנו. ויהי לפלא לכל רואיו, עד כי משך עליו גם את עין הרב הגאון המפורסם בחכמתו מהו' מנשה איליער, ע"י שאלה אחת אשר שאל אותו הגאון מהר"ם לאמר: "מרוע זה מיעוט אחר מיעוט אינו אלא לרבות" וענה אותו ע"ז: כי כלל הוא באלגעברא, אשר המכפלה משני שיעורים משוללים נתן שיעור אחד מחייב.

בהיותו בן המש עשרה שנה השיאה לו אמו אישה מק"ק קידאן, אשר היתה אז עיר מלאה חכמים וסופרים, שמה למד רובי תורתו אצל הרב הגאון המפורסם מהור"ר אריה ליב קאצענעלענבויגען, ואח"כ עם חברים מקשיבים לקולו, והקדיש את כל עתותיו לתורה ולתעודה, נעימים היו לו הימים האלו, בשבתו בשבת תהכמוני בעיר שהוכרה לה יחדיו: תורה וגדולה במקום אחד; כי רוב ב"ב היו עשירים מופלגים נוסף על חכמתם בתורה. שמה תראה רב כהו בים הגדול ורחב ידים, זה ים התלמוד; ושמה יצא לו שם כשם הגדולים אשר בארץ, כי עודנו צעיר לימים בן כ"ה, הריץ שו"ת עם הרבנים היותר מפורסמים, ה"ה הרב הגאון מהו' יצחק מוואלזין והרב הגאון המפורסם מהור"ר אברהם אבלי סווילנא, והרב הגאון ר' שלמה איגר, ודומיהם. הלא המה כתובים על ספרו שו"ת אשר עודנם בכתובים, ואף כי בימים ההם, שם כל מעיניו ביהוד בחכמת התורה הכהובה והמסורה, בכל זאת לא שבת מלפקוד בפעם בפעם, גם את החכמה בת אל ה'; וכיחוד העמיק מאוד בחכמת התכונה החדשה העם כל מעיפיה; ועוד יש בידי ספר כולל כל חכמת הלמודיות מן החכם קלעס, עם הערות יקרות מידו המהורה, אך לא ארכו לו שם ימי המנוחה, להיות הרחק מאדם העיר ומתשואות